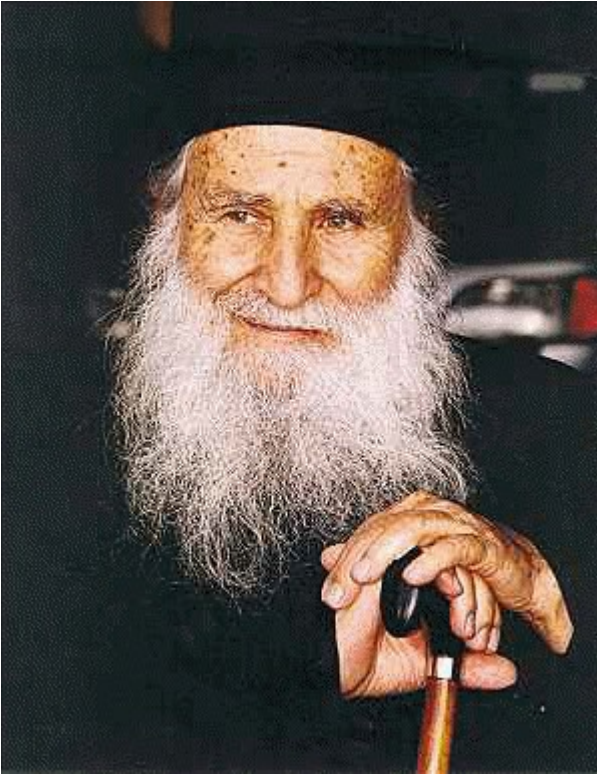

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΕΡΟΝΤΑ ΙΩΣΗΦ ΤΟΝ ΒΑΤΟΠΑΙΔΙΝΟ

Μια συνέντευξη από το Περιβόλι της Παναγίας στην οποία ο λόγος πού απορρέει από την υπερεξηκονταετή ασκητική πείρα του γέροντα Ιωσήφ, ακούγεται διαχρονικός σε σύγχρονα υπαρξιακά ζητήματα. Σεβαστέ γέροντα, θα θέλαμε να αναφερθείτε από ορθόδοξο ασκητικό ήθος των Αγιορειτών πατέρων.

Οι Αγιορείτες, παιδί μου, είναι συνεχιστές της ακριβούς πατερικής ορολογίας. Δεν υπάρχει τίποτα καινούργιο. Αυτό πού δημιούργησαν οι πρώτοι Πατέρες, οι θεοφόροι και θεοφώτιστοι, αυτό συνεχίζεται μέχρι σήμερα. Ο μοναχισμός ξεκίνησε από το βάθος της Αιγύπτου τον 4ο αιώνα. Μετά από τη θεμελίωση του από τον Μεγάλο Αντώνιο το μεγάλωσαν, το αύξησαν οι λεγόμενοι Ταβεννησιώτες, στην Ταβέννηση πού ευρίσκονταν. Το μετέφεραν στην Παλαιστίνη, αρχικά ο Μέγας Ευθύμιος, και ύστερα ο άγιος Σάββας. Ο άγιος Σάββας δημιούργησε τη Λαύρα, κοινόβιο μεν, αλλά

υπήρχε ελευθερία προσευχής και διαίτης κατά βούληση. Κατόπιν ο Μέγας Θεοδόσιος κατήργησε την ιδιορρυθμία και εφήρμοσε την απόλυτη έννοια του κοινοβιακού συστήματος. Στη συνέχεια μεταφέρθηκε στο Βυζάντιο, αφού εκείνα τα μέρη τα είχε πλέον ή λαίλαπα της ισλαμικής κατάρας αφανίσει.

Δημιουργήθηκε το λεγόμενο Στούδιο με ηγεμόνα, με αρχηγό και πνευματικό πατέρα τον Θεόδωρο, ο οποίος υπέστη τέσσερις εξορίες μαζί με πλήθος μοναχών χάριν της εικονομαχίας. Τον 10ο αιώνα, ένα μέλος της στουδιτικής αυτής γραμμής, ήταν ο Αθανάσιος ο Λαυριώτης, ο Αθωνίτης. Αυτός ο οποίος μετέφερε εδώ στον Αθωνα την ακρίβεια της συνεχείας της στουδιτικής παραδόσεως πού ήταν ακριβώς ή Πατερική.

Εκτοτε συνεχίζει αυτή ή γραμμή μέχρι σήμερα. Τίποτα καινούργιο δεν υπάρχει, ο σκοπός είναι ένας. Ο μοναχισμός, παιδί μου, δεν είναι κάτι το όποιο είναι ανθρώπινη εκλογή ή ανθρώπινη επινόησης ή σκέψη ή φαντασία. Ο μοναχισμός είναι πρόσκληση... και κάτι παραπάνω, έλξη. «Ουδείς δύναται ελθείν προς με εάν μη ο Πατήρ ο πέμψας με έλκυση αυτόν» (Ίωάν. 6,44). Στο πλήθος των χριστιανών λέει ο Κύριος μας: «Ούχ ύμεις με εξελέξασθε, άλλ' εγώ εξελεξάμην υμάς, και έθηκα υμάς ίνα ύμεις υπάγητε και καρπόν φέρητε» (Ίωάν. 15, 16). Στους μοναχούς όμως εκδηλώνει μία ιδιαίτερη πρόνοια και λέει: «Ουδείς δύναται έλθείν προς με εάν μη ο Πατήρ ο πέμψας με έλκυση αυτόν». Αρα, λοιπόν, οί μοναχοί ειλικύσθησαν από την θεία Πρόνοια με ένα σκοπό• να επαναφέρουν την ισορροπία της ανθρώπινης προσωπικότητας. Η ανθρωπινή προσωπικότητα, ή οποία κατασκευάσθη εξ αρχής κατ' εικόνα και ομοίωση του Θεού, με την πτώση διεφθάρη. Αυτή λοιπόν την προσωπικότητα «ένεδύθην άμα τη σαρκώσει του ο Θεός Λόγος». Επανέφερε πίσω ο Θεός Λόγος, την θεία Χάρη, την οποία απολέσομε με την πτώση. Την λάβαμε όλοι οί ορθόδοξοι από το Βάπτισμα. Οί μοναχοί την λαμβάνουν κατά δύο τρόπους. Και από το Βάπτισμα και από τη μοναχική τους κούρα. Έκτοτε χρειάζεται ή πρακτική πλέον μορφή της έμπρακτης άυταπαρνήσεως της φιλοθείας, οπότε αρχίζει ή ενέργεια της Χάριτος και επαναφέρει τον άνθρωπο στην θέση του, στον αγιασμό. Ο άνθρωπος προορισμός είναι ή

θέωση, ὁ αγιασμός. Αυτός ήταν ὁ σκοπός της θείας ενανθρωπήσεως. «Ὅσοι ἔλαβον αὐτόν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι» (Ἰωάν. 1,12). Ἀρα μετ' ἐξουσίας ἀποκαλοῦν τον Θεό, Πατέρα, εἰδικά οἱ μοναχοί, ἐπειδὴ αὐτοὶ κυρίως ἐφαρμόζουν, ἢ μᾶλλον ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν περιεκτικὴ ἀποταγή. Τους ξεκολλά ἡ θεία ἀγάπη ἀπὸ τὴν κοινωνικὴ υποχρέωση δια τῆς πλήρους ἀποταγῆς. Τους κρατᾶ μόνον στο ἐπάναγκες τῆς βιολογικῆς ὑπόστασης: λίγη τροφή, μία ἐνδυμασία καὶ ἓνα κελί γιὰ ὕπνο. Ἡ ἀποταγή εἶναι τὸ θεμέλιο τοῦ μοναχισμοῦ. Ὅταν ξεκινήσει ὁ μοναχός με τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀποταγῆς ποῦ δὲν εἶναι δεσμευμένος ὁ νους σε τίποτε, γυρίζει ὁ νους ἐξ ὁλοκλήρου πρὸς τον Θεό, διότι ἡ πρώτη καὶ κυρία ἐντολή εἶναι νὰ ἀγαπήσει κανεὶς τον Θεό «ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας» (Μάρκ. 12,30). Καὶ δευτέρη ἐντολή «νὰ ἀγαπήσει τον πλησίον ὡς εαυτόν» (Μάρκ. 12,31). Ἀρα ἡ πρώτη καὶ κυρία ἐντολή, ἡ ὁποία θὰ μας ἀναβιβάσει στὶς θείες ἐπαγγελίες εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη πρὸς τον Θεό.

Μα γιὰ νὰ ἀγαπήσει ὁ ἄνθρωπος τον Θεό πρέπει σιγὰ σιγὰ νὰ ἀποκολλήσῃ ἀπὸ πάνω τοῦ κάθε τι ποῦ τον ἀπασχολεῖ. Μέχρι ποῦ οἱ πατέρες ἐφθασαν ἀκόμα καὶ τὴ βιολογικὴ ὑπόσταση νὰ ἀρνηθοῦν, πράγμα ποῦ καταντᾶ νὰ εἶναι σήμερα ἀπίστευτο. Καὶ ὅμως εἶναι γεγονός. Με τὴν ἀπόλυτη αὐτὴ ἀποταγή καὶ τὴν ἀπόλυτη ἐννοία τῆς ὑποταγῆς πρὸς τὸ θεῖο θέλημα, ἀρχίζει ἡ θεία Χάρις, ἡ ὁποία εἶναι ἐντὸς ἡμῶν, νὰ λειτουργεῖ. Ἡ θεία Χάρις εἶναι μὲν μέσα μας, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἐξουσία εἰάν δὲν προηγηθεῖ ἡ ἐλευθερία τῆς προσωπικότητος• εἰάν ἡ ἐλευθερία τῆς προσωπικότητος δὲν κινήθῃ, ἡ θεία Χάρις, παρόλο ποῦ βρίσκεται παρούσα, δὲν λειτουργεῖ. Πρέπει νὰ ἀποδείξῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκουσίως τὴν προτιμᾶ. Προτιμᾶ νὰ ἀγαπήσῃ τον Θεό καὶ νὰ τὸ ἀποδείξῃ με τὴν πράξη; Τότε λειτουργεῖ ἡ θεία Χάρις, ἡ ὁποία καταστρέφει τον παλιὸ ἄνθρωπο, «τον παλιάνθρωπο», καὶ δημιουργεῖ τον νέο, τον καινὸ, τον κατὰ Χριστόν, στον ὁποῖο ἐνεργεῖται ὁ αγιασμός.

Ἄνεδείχθησαν τὶς τελευταῖες δεκαετίες ἀγίες ἀσκητικὲς μορφές, ὅπως οἱ Γέροντες: Ἰωσήφ ὁ Ἡσυχαστής, Πορφύριος, Παΐσιος, Ἐφραίμ ὁ Κατουνακιώτης. Πῶς ἐφθασαν στὴν ἀγιότητα; Ὑπάρχουν καὶ σήμερα τέτοιες μορφές; Θὰ γεννᾶ πάντοτε τὸ Ἅγιο Ὄρος ἀντίστοιχες προσωπικότητες;

Βέβαια, καὶ πάντοτε θὰ ὑπάρχουν, ἀλλοίμονο εἰάν δὲν ὑπάρχουν. Αὐτοὶ εἶναι ποῦ "κρατοῦν τον Θεό" νὰ μείνῃ μαζί με τὴ διαφθαρμένη κοινωνία. Ξεχνάτε τον διάλογο τοῦ Ἀβραάμ με τον Θεό, ὅταν Αὐτός ἀποφάσισε ὀριστικά νὰ καταστρέψῃ τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα; Γιὰ νὰ μὴν λέγω ὅλη τὴν ἱστορία: «...εἰάν λαλήσω ἐπὶ ἀπαξ εἰάν εὐρεθῶσι ἐκεῖ δέκα; καὶ εἶπεν οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκα τῶν δέκα» (βλ. Γεν. 18,20-33). Ἐ! λοιπόν, τώρα αὐτοὶ οἱ δέκα εἶναι οἱ συνεχιστές. Εἰάν τώρα, στὴ μεγαλύτερη χρεωκοπία τῆς ἀνθρώπινης δυστυχίας καὶ προδοσίας, εἰάν τώρα λειτουργοῦν πρόσωπα φορεῖς τοῦ αγιασμοῦ, πόσο μᾶλλον πιο πίσω, παλαιότερα, ποῦ ὑπῆρχαν περισσότερες αἰτίες καὶ ἦταν πιο λίγη ἢ λύσσα τῆς σατανικῆς ἐπιδράσεως καὶ τῆς κοινωνικῆς χρεωκοπίας.

Ἐπισκεπτόμενος κάποιος τὸ Ἅγιο Ὄρος ἀντικρίζει καὶ ἔρημες, ἀπόκρημνες περιοχές. Σήμερα ἀσκητεῦουν σε αὐτοὺς τοὺς χώρους μοναχοί; Δὲν νομίζω νὰ χρειάζονται, διότι τότε αὐτὰ χρειάζονταν ὅταν βρισκόταν στο ζενίθ ἡ ἀπόλυτη ἀκτημοσύνη καὶ φιλοπονία, οἱ ὁποῖες εἶναι μεγάλες καὶ δυσκατόρθωτες ἀρετές. Ἄλλὰ αὐτὰ, εἰάν δὲν τὰ ὁλοκληρώσει ὁ μοναχός ὑπὸ αὐτὴν τὴν ἐννοία, δὲν στερεῖται πάλι τὴν ἐπιτυχία τοῦ σκοποῦ τοῦ, τοῦ προορισμοῦ τοῦ. Καὶ ἐπειδὴ σήμερα ὑστερούμεθα τέτοιων παραδειγμάτων, οὕτως ὥστε οἱ διάφοροι μεμονωμένοι, δηλαδὴ ἀπομονωμένοι στα σπήλαια, νὰ στηριχθοῦν σε αὐτὴν τὴν αὐστηρὴ ἀσκητικὴ ζωὴ κατ' ἀνάγκην μένουν σε πληρέστερα κοινοβιακότερα περιβάλλοντα, ὁπότε ἡ ἀποταγή καὶ ἡ μετάνοια τοὺς νὰ ἀποβῇ θετικὴ καὶ ἀποδοτικὴ. Διότι «οὐαὶ τῷ ἐνί» (Ἐκκλ. 4,10).

Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος θεωρεῖ τὸ θαῦμα κάτι πολὺ ἀπόμακρο καὶ ἰσως ἀδύνατο νὰ συμβεῖ Μιλήστε μας γιὰ τὴν παρουσία καὶ τὴν βίωση τῶν θαύματος, στο Περιβόλι τῆς Παναγίας, δώστε μας κάποια παραδείγματα. ..

Παραδείγματα δεν χρειάζεται να σας αναφέρω από το Περιβόλι της Παναγίας, αλλά και εκεί στο κέντρο, πού είναι το μεγάλο χωριό, όπως λέμε. Και εκεί στην Αθήνα το θαύμα συνεχίζεται. Δεν είναι θαύμα όταν βλέπεις ένα νέο παιδί να περνά σήμερα από τις φλόγες της διαφθοράς και να μείνει ανέπαφο; «Χωρίς εμού ου δύνασθε ποιείν ουδέν» (Ίωάν. 15,5), αλλά «πάντα ισχύομεν εν τω ενδυναμούντι ημάς Χριστώ» (Φιλιπ. 4,13). Πώς βρίσκουμε σήμερα αγνές κόρες και αγνά παιδιά, τα οποία κρατούν την απόλυτη έννοια του ήθους και της πίστewς; Αυτά είναι τα πραγματικά θαύματα.

Πολλοί είναι αυτοί πού επισκέπτονται το Άγιον Όρος. Προσκυνητές πού ευλαβικά μετέχουν στη λειτουργική ζωή και επισκέπτες πού ζητούν να ζήσουν τη φύση, να θαυμάσουν σκευοφυλάκια και κειμήλια. Τί κερδίζει καθένας από αυτούς από τον αγιασμένο τόπο; Τί είναι αυτό πού «αλλοιώνει» προς το καλύτερο τον καλοπροαίρετο προσκυνητή;

Κοιτάξτε, ό άνθρωπος και μετά την πτώση κράτησε τη μιμητικότητα, αλλά βέβαια και τη δύναμη της λογικής. Έρχονται εδώ εκείνοι, οι όποιοι έχουν επίγνωση για να συναντήσουν εφηρμοσμένο χριστιανισμό. Σήμερα παντού ακούγεται ή ίδια κραυγή: «Μα τον καιρό εκείνο εντάξει... Είναι και στις ήμερες μας εφαρμόσιμος ό χριστιανισμός;». Αυτή είναι ή γενική κατακραυγή. Λοιπόν, αυτή ή κατακραυγή πάρα πολλούς από τους πιστούς τους φέρνει σε δίλημμα και τότε ξεκινούν ερευνώντας να δουν πρακτικά πού είναι εφηρμοσμένος ό χριστιανισμός. Έτσι έρχονται, βλέπουν, παρατηρούν, θαυμάζουν και επηρεάζονται, διότι λειτουργεί ό νόμος της επιδράσεως και της επιρροής. Και πάρα πολλοί άπ' αυτούς, οι όποιοι ήρθαν ακόμα και για να πειράξουν, εν τούτοις ή θεία Χάρις τους τραβάει και αυτούς και ωφελούνται. Ε!, δεν μπορώ να πω απόλυτα ότι όλοι, αλλά πάρα πολλοί εξ αυτών ωφελούνται. Τί είναι αυτό πού θέλγει σήμερα «επιστήμονες» του κόσμου να ενδύονται το μαύρο ράσο, να αποτάσσονται τον κόσμο και να έρχονται στο Περιβόλι της Παναγίας;

Αφού με τη χριστιανική τους αγωγή έξω στον κόσμο, με τη μελέτη των πατερικών κειμένων, έχουν καταλάβει τη σημασία του μοναχισμού και αφού το κατάλαβαν, τότε κατ' ανάγκη πρέπει να 'ρθουν εδώ, πού είναι ή έδρα του μοναχισμού για να πάρουν "προζύμι" και παράδειγμα και επιπλέον για να υποταχθούν. Στήν αρχή, λοιπόν, για να δουν και να μελετήσουν, μετά όμως να ενταχθούν, να υποταχθούν. Να γίνουν και αυτοί όπως είναι τα πρότυπα τους, τα οποία ήρθαν να θαυμάσουν.

Ποια είναι ή παρουσία ξένων ορθοδόξων μοναχών στην Αθωνική Πολιτεία και ποιο το μήνυμα αυτής της συνύπαρξης μοναχών πολλών διαφορετικών εθνοτήτων; Είναι γεγονός ότι στην περίοδο του Βυζαντίου είχε διδαχθεί σχεδόν σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο ό χριστιανισμός και ό μοναχισμός. Βέβαια, αυτό δεν κράτησε πολύ. Στά Βαλκάνια όμως όχι μόνον κράτησε, αλλά και ολοκληρώθηκε. Στα Βαλκάνια έχει επίδραση το Βατοπαίδι από πολλά χρόνια. Ειδικά ή Ρουμανία, τρεφόταν πνευματικά από το Βατοπαίδι. Είκοσι ένα μοναστήρια και σκήτες, ήταν μετόχια της Μονής Βατοπαιδίου στη Ρουμανία. Γενικά τα Βαλκάνια ήταν υπό την επίδραση του Άγιου Όρους, ειδικά της Μονής Βατοπαιδίου. Τώρα λοιπόν, άρχισαν και αυτοί να ελευθερώνονται από τη λαίλαπα της κομμουνιστικής θηριωδίας και αισθάνθηκαν πιο άνετα. Αμέσως γυρίζουν προς τον Άθωνα, διότι είναι γεγονός ότι και ή Εκκλησία τους στη Ρουμανία δεν στέκει καλά ακόμα. Δεν κατόρθωσαν να αναδιοργανωθούν και έτσι είναι κάπως προβληματική ή κατάσταση εκεί. Γι' αυτό κατ' ανάγκην έρχονται στο Άγιο Όρος, διότι αναζητούν τη συνέχεια της παραδόσεως τους, και εμείς επειδή το ξέρουμε, τους δεχόμεθα όχι ως Ρουμάνους, άλλ' ως αδελφούς γνησίους. Διότι στην πραγματικότητα ή Ρουμανία υπήρξε τμήμα βυζαντινό.

Το τελευταίο διάστημα διατυπώνονται διάφορες απόψεις σχετικά με τη στέρηση της δυνατότητας των γυναικών να επισκεφθούν το Άγιον Όρος. Για ποιο λόγο έχει καθιερωθεί, γέροντα, το άβατον τον Άγιου Όρους;

Το άβατον έπρεπε να εφαρμοστεί σε όλα τα ανδρικά μοναστήρια• και στα γυναικεία επίσης. Διότι, εφόσον ή βάση του μοναχισμού είναι ή παρθενία και ή αγνότητα, τί θέση έχει ή γυναίκα στον ανδρικό μοναχισμό; Ή γυναίκα πρέπει να πάει εκεί που υπάρχει ή συζυγία και ή μητρότητα, αυτή είναι ή αποστολή της. Εδώ πού είναι επιβεβλημένη ή παρθενία, τί γυρεύει ή γυναίκα; Άρα το θέμα αγγίζει του δόγματος. Το άβατο δεν είναι θέμα ιδεολογίας πού κάποτε εφαρμόστηκε. Είναι απόλυτο δίκαιο, απόλυτη έννοια. Και, βλέπετε, προστάτης και κουροτρόφος του μοναχισμού είναι ή Παναγία Θεοτόκος, ή οποία είναι αειπάρθενος. Παρθένος έγινε μητέρα και μετά τη μητρότητα της έμεινε παρθένος και συνεχίζει να προστατεύει την παρθενική αγωγή και ζωή. Γι' αυτό και βιώνουμε την παρουσία της εδώ στον Άθωνα, αισθητά με τη μητρική της κηδεμονία. Χώρια πού εμείς εδώ οι Βατοπαιδινοί την έχουμε δει κατ' επανάληψιν οφθαλμοφανώς να περιέρχεται την αυλή της Μονής. Άρα, το θέμα της παρθενίας στον μοναχισμό είναι επιβεβλημένο, δηλαδή ή αποχή στη σαρκική ένωση των δύο φύλων. Και στα γυναικεία μοναστήρια δεν πρέπει να υπάρχουν άνδρες, εκτός φυσικά από έναν εφημέριο πού θα τους τελεί την θεία Λειτουργία ή για να τους κάνει μία εξομολόγηση• στα ανδρικά καθόλου να μην πλησιάσει γυναίκα. Τί χρειάζεται ή γυναίκα; Δεν έχει καμμία θέση εδώ. «Πάς ό βλέπων ή γυναίκα προς το επιθυμήσαι αυτής ήδη εμοίχευσεν αυτήν» (Ματθ. 5,28). Βλέπετε; Άρα είναι επιβεβλημένο, δεν είναι νοοτροπία επιλογής.

Το Άγιο Όρος παραμένει και σήμερα τόπος «αναπαύσεως» και «ησυχίας» και «ασκήσεως»; Οι περισσότερες μονές και σκήτες ζουν και πάλι σε εποχές αναστήλωσης. Πόσο επηρεάζεται έτσι ό τρόπος ζωής των μοναχών; Έχοντας μια παρουσία τουλάχιστον πέντε δεκαετιών ασκητικής ζωής στον ευλογημένο από την Παναγία αυτόν τόπο, θεωρείτε ότι υπάρχει κίνδυνος εκκοσμικεύσεως και αλλοίωσης του μοναχικού πνεύματος;

Σέ αυτά τα συμπεράσματα μπορεί να καταλήγει κάποιος πού βλέπει εξωτερικά τη μοναστική ζωή του Αγίου Όρους. Ό μοναχισμός για μας δεν είναι μία απλή διήγηση, μία αφηρημένη έννοια, διότι εμείς βαδίζοντας δια πίστεως και μόνον, δεν ερευνούμε τα αποτελέσματα και τα συναισθήματα πιστεύοντας ότι ό Θεός μας είλκυσε και μας απέσπασε από την κοινωνία και μας έφερε εδώ και μας δίδαξε πρακτικά, όχι διδακτικά μόνο. Διότι ό Κύριος μας Ιησούς Χριστός ως άνθρωπος ήταν μοναχός. Βλέπετε ότι μετά την παρουσία του στον Ιορδάνη -πού εκεί μας αποκάλυψε το Τριαδολογικό μυστήριο, για να γνωρίσουμε πού και πώς να πιστεύουμε- αμέσως αποχώρησε δια της αποταγής στην έρημο. Και ξεκίνησε στην έρημο με νηστεία, με αγρυπνία, με προσευχή, με παρθενία και με ακτημοσύνη. Αυτός δεν είναι ό μοναχός; Άρα δεν δίδαξε ό Χριστός μας μόνο προφορικά, αλλά και πρακτικά. Αυτός μας δίδαξε με ακριβή τρόπο αυτές τις αρετές. Διότι, μέσω αυτού του πρακτικού τρόπου αποδείχθηκε ή απόλυτη προς τον Θεό στροφή και αγάπη. Αν δεν τηρούμε τις εντολές, δεν εργαζόμαστε τις αρετές, τότε αναγκαστικά τα πάθη αιχμαλωτίζουν τον άνθρωπο. Όταν ό νους δεν αιχμαλωτίζεται από τα πάθη ό άνθρωπος αρκείται στις απαραίτητες ανάγκες της βιολογικής υποστάσεως. Ένα πιάτο φαί, ένα ύφασμα να τυλιχθούμε και ένα δωμάτιο να κοιμηθούμε μέσα. Αφού αυτά είναι εκείνα τα οποία αυταρκούν στη βιολογική υπόσταση, πέραν τούτων ό νους δεν έχει δικαίωμα να στρέφεται πουθενά άλλου. Διότι ό νους είναι ή αιτία της αναπλάσεως, της αναστάσεως και της επιτυχίας του θριάμβου και του αγιασμού. Επειδή από τον νου έγινε ή πτώση. Ό νους είναι το κεφάλαιο της προσωπικότητας. Ό νους είναι το κατ' εικόνα και ομοίωσιν. Μέλη έχουν και τα ζώα. Ό νους, λοιπόν, είναι εκείνος ό οποίος επλανήθη και δημιούργησε την πτώση και τη φθορά. Τον νου αυτόν εξυγίανε ό Υιός του Θεού του ζώντος, αφού φόρεσε την ανθρώπινη φύση, αποδεικνύοντας μας πρακτικά την απόλυτη υποταγή και εξάρτηση.

Τί χρειαζόταν στον Θεό Λόγο ή υποταγή; «Μηδέν ων ήπτον της πατρικής μεγαλοσύνης». Υποτάχθηκε για να μας δείξει τη βάση, το θεμέλιο. Ότι ή παρακοή, ό αυταρχισμός, ό έτσι θελητισμός, ή φιλαρέσκεια και ή αυταρέσκεια, γεννήματα του εγωισμού, και γενικά, της εμπάθειας, είναι εκείνα πού αιχμαλωτίζουν τον νου και δεν τον αφήνουν να ενωθεί με τον Θεό. Εάν ό νους δεν ξυπνήσει όχι μόνο να ενωθεί με τον Θεό, αλλά και να τον περικρατεί συνέχεια δια της επικλήσεως του θείου ονόματος του, δεν αφήνει ή θεία Χάρις. Για τον λόγο αυτόν, εμείς οι μοναχοί εδώ πού μένουμε, προσπαθούμε ακριβώς την επίτευξη της

ελευθερίας από οποιεσδήποτε προφάσεις και εφόσον υπάρχουν τις περιορίζουμε, κρατώντας μόνο την αυτάρκεια της βιολογικής υποστάσεως. Και τότε ό νους υποχρεωτικά επιστρέφει στον Θεό δια της αδιαλείπτου και επιμόνου προσευχής, αλλά και δια των υπολοίπων πρακτικών αρετών, της ταπεινοφροσύνης που είναι το αντίθετο του εγωισμού, της εγκράτειας που είναι το αντίθετο της ακρασίας και της σπατάλης και γενικά της ακτημοσύνης, που αποτελεί την ελευθερία του νου στο να μην δεσμεύεται σε κάτι εκτός από το να θυμάται τον Θεό, να τον αγαπά και να προσπαθεί να Τον ευαρεστήσει.

Δεν σας φοβίζω δηλαδή αυτοί οι εξωτερικοί παράγοντες, φορτηγά, μηχανές κ.λπ.; Τούτα, κοιτάξτε, είναι τα μέσα τα οποία υπάρχουν πάντοτε στη ζωή του ανθρώπου. Ό άνθρωπος μετά την πτώση του ζούσε με πρωτόγονα μέσα• μεταχειρίστηκε την εξυπηρέτηση των ζώων. Και τότε με τα ζώα και τα πρόχειρα μέσα της χειρωνακτικής εργασίας κατόρθωσε να επιβιώσει. Όταν όμως ό άνθρωπος άρχισε να αυξάνει τις δραστηριότητες του και εισήλθε στη γνωσιολογία, άρχισε να επιζητεί βελτιωμένη την κοινωνική του ζωή, άρχισε να επινοεί και τρόπους, εργαλεία και εξαρτήματα για να τον συντηρούν. Ε, μέχρι σ' ένα σημείο αυτάρκειας καλά είναι. Εάν όμως και σ' αυτά γίνεται παράχρηση, τότε αυτά γίνονται βλαβερά. Τώρα βέβαια εδώ στον Άθωνα, προσπαθούμε να μην επιζητούμε κάτι παραπάνω από τους ορούς της χρείας. Γίνεται όμως στην σύγχρονη εποχή να επανέλθουμε να εξυπηρετούμεθα με τα ζώα; Πρώτα, πρώτα ή σύγχρονη γενεά δεν μπορεί να το κάνει.

Τα νέα παιδιά που έρχονται τώρα δεν έχουν τέτοια δύναμη αυταπαρνήσεως και φιλοπονίας, την οποία συναντήσαμε εμείς στους προγόνους μας. Τότε κατ' ανάγκην δεν θα υστερήσουμε από τον σημερινό μοναχό την προκοπή, επειδή δεν μπορεί τρόπον τινά να υπερκουράζεται, αλλά θα βρούμε τρόπους που να του ελαφρώσουμε την κοπιαστική ζωή του, την τριβή, ούτως ώστε να μην φύγει αυτός από το αγωνιστικό στάδιο της μετανοίας χάριν της υπερκοπώσεως και έτσι να επιστρέψει, να ολιγοψυχήσει, να προδώσει. Όποτε μεταχειριστήκαμε την τεχνολογία, ή οποία διευκολύνει την εξυπηρέτηση του ανθρώπου. Εάν λοιπόν ή τεχνολογία δεν οδηγεί σε παράχρηση, αλλά είναι μέσα στους ορούς της χρείας, και αυτή τότε αποτελεί ένα χρήσιμο μέσο που διευκολύνει τον πνευματικό μας αγώνα. Δεν της αποδίδουμε ούτε λατρεία, ούτε είμεθα υποχρεωμένοι, ούτε δεμένοι σ' αυτήν, ούτε μας αιχμαλωτίζει. Απλώς κάνουμε τη χρήση για να βελτιώσουμε τη ζωή μας στις σημερινές συνθήκες. Όταν σήμερα ένα παιδί έρχεται εδώ να γίνει μοναχός που μόλις τελείωσε το Λύκειο και ζούσε με πολλές ανέσεις, τώρα πώς θα περιμένεις από αυτόν κατευθείαν την περιεκτική φιλοπονία; Ε!, λοιπόν, για να μην του στερήσουμε την οδό του μοναχισμού, κατ' ανάγκην θα μεταχειριστούμε την τεχνολογία, μετατρέποντας ευκολότερη τη διαμονή του, ώστε να βοηθηθεί να δώσει την καλή ομολογία προς τον Θεό.

Αγιορείτες μοναχοί, εκτός Αγίου Όρους, μιλούν σε αίθουσες, τηλεοράσεις, ραδιόφωνα, συγγράφουν βιβλία, εκδίδουν -λευκώματα, χρησιμοποιούν ηλεκτρονικούς υπολογιστές, οδηγούν τζιπ. Ποια ή παρουσία σας ανάμεσα στον κόσμο; Μπορούμε να μιλάμε για σύγχρονα διακονήματα και σύγχρονους τρόπους ασκήσεως;

Όχι, αυτό δεν είναι για όλους. Εάν υπάρχουν μερικοί που το κάνουν αυτό και ειδικά νεώτεροι δεν είναι αξιόπαινο. Δεν ξέρουμε που θα καταλήξουν, διότι χωρίς να είναι ολοκληρωμένοι κατά Θεόν, μπήκαν μέσα στα αίτια. Ποιος πιστεύει ότι θα διατηρηθεί ακέραιος από τα αίτια; Όμως δεν μπορούμε να είμαστε απόλυτοι. Οί πνευματικοί άνθρωποι, φερειπείν ό δικός μας ό ηγούμενος -ό οποίος ουδέποτε βγαίνει έξω γιατί το θέλει αυτός- το επιτάσσει όμως μία υπηρεσία της Μονής, ή μπορεί να έχει προσκληθεί για να κάνει μία ομιλία. Βγαίνοντας έξω λοιπόν, δεν παύει να εξασκεί και το πνευματικό έργο του. Πεπειραμένος της πνευματικής ζωής, έχοντας την ιερωσύνη και την πνευματική ιδιότητα ως λειτουργός, κάνει αυτήν την υπηρεσία, οπότε μπορώ να πω ότι αυτό είναι ωφέλιμο. Ουδέποτε εξ ίδιας θελήσεως, αλλά μόνο εάν παρουσιαστεί ανάγκη. Το θέμα τώρα της συγγραφής, ξεκινήσαμε και εμείς οι ευτελείς, παρόλη την ατέλεια μας, αλλά ουδέποτε κινηθήκαμε βάσει δικής μας επιλογής ή νοοτροπίας. Επειδή ζήσαμε κοντά σε

ανθρώπους θεοφόρους, πνευματικούς, αγίους και είδαμε και ψηλαφήσαμε με τα χέρια μας και τα μάτια μας το δρόμο του αγιασμού, την πράξη και τη θεωρία, από την είσοδο ως το τέλος. Όταν κατ' επανάληψη μας ρωτούσαν και μας ρωτούν να το περιγράψουμε, τους λέγαμε τα κατάλληλα. Μετά επιμένανε. «Μα, θα τα ξεχάσουμε πάτερ. Δεν τα γράφετε σε κάποιο βιβλίο;». Αυτή η επιθυμία τους μας ανάγκασε να καθίσουμε και να γράψουμε αυτά που παραλάβαμε από τους αγίους γεροντάδες μας, χωρίς να προσθέσουμε τίποτα δικό μας. Ε!, αυτό επιβάλλεται.

Ποια ή προσφορά του ελληνικού πνεύματος και της ορθοδοξίας στο σύγχρονο γίνεσθαι; Κοιτάξτε, το θέμα της ορθοδοξίας είναι δογματικό καθήκον, δεν είναι θέμα επιλογής. Και οποίος θέλει να βρει τον εαυτό του, μόνον αυτός είναι ο δρόμος. «Εγώ ειμί η ανάστασις και η ζωή» (Ίωάν. 11,25). Δεν υπάρχει άλλος δρόμος. Όποιος, λοιπόν, θέλει να βρει την ανάστασις και τη ζωή έχει αποκαλυφθεί και αυτό βρίσκεται στην ορθοδοξία. Τι είναι η ορθοδοξία; Είναι το χάρισμα της καθόδου του Άγιου Πνεύματος της Πεντηκοστής. Η Ορθοδοξία ως δόγμα δεν δέχεται καμία προσθήκη ή αφαίρεση. Οποίος "κρατεί" λοιπόν την Ορθοδοξία, στέκεται, οποίος τη βρει ανίσταται, οποίος την έχασε θα χαθεί. Δεν είναι θέματα σκέψεων και αποφάσεων και ανθρώπινες επιλογές. Αυτή είναι η πραγματικότητα. «Όστις θέλει οπίσω μου ελθείν, απαρνησάσθω εαυτόν» (Μάρ. 8,34). Κατάλαβες; «Ό έχων τās έντολάς μου και τηρών αυτάς, εκείνος εστίν ό αγαπών με... Εάν τις αγαπά με, τον λόγον μου τηρήσει, και ό Πατήρ μου αγαπήσει αυτόν, και προς αυτόν έλευσόμεθα και μονήν παρ' αυτώ ποιήσομεν» (Ίωάν. 14,21-23).

Βλέπεις πώς φαίνεται καθαρά; Και δεν μιλάμε με μισαλλοδοξία, αλλά φιλαληθώς. Είναι γεγονός ότι τη φυλή μας την ευλόγησε ό Κύριος μας από την παρουσία του, ενταύθα. Δεν μπορεί να το αρνηθεί κανείς αυτό. Όταν οι Έλληνες ζήτησαν από τους Αποστόλους να δουν τον Ιησού, τότε ό Κύριός μας είπε το αξιοθαύμαστο: «Έλήλυθεν ή ώρα ίνα δοξαστεί ό Υιός του ανθρώπου» (βλ. Ίωάν. 12,20-23). Ενώ στους Εβραίους είπε: «Αρθήσεται άφ' υμών ή βασιλεία του Θεού και δοθήσεται έννοι ποιούντι τους καρπούς αυτής» (Ματθ. 21,43). Το έθνος αυτό είναι το ελληνικό. Απόδειξη ότι τούτο είναι αλήθεια, είναι ότι οι διάδοχοι των δώδεκα Αποστόλων ήταν Έλληνες και οι Έλληνες μετέφεραν την αλήθεια του Ευαγγελίου στον "παγκόσμιο στίβο". Και μόνον οι Έλληνες το κρατούν μέχρι σήμερα απαραχάρακτα. Δεν μιλάμε φυλετικά. Όποιος θέλει ας ερευνήσει την ιστορία. Τώρα, λοιπόν, ό υγιής ελληνισμός για να είναι υγιής πρέπει να είναι και ορθόδοξος. Εάν κρατά αυτά τα δύο μαζί ό Έλληνας οπού και να πάει πάντοτε είναι επωφελής, και γίνεται υπόδειγμα ανιδιοτελείας και χριστιανικής βιοτής.

Μας είπατε ότι αγαπάτε την ελληνική οικογένεια και πονάτε για τις ελληνικές οικογένειες. Γνωρίζετε την αγωνία που έχει έξω ό κόσμος σήμερα;

Αυτό, παιδί μου, το κατάλαβα και εγώ και αφιέρωσα χρόνο για να το ερευνήσω καλά και να καταλήξω σε κάποιο συμπέρασμα. Ξεκίνησα σαν μοναχός από 16 ετών... Είμασταν επτά αδέρφια, πέντε αγόρια και δύο κορίτσια. Τα τέσσερα αγόρια ήταν στην Αμερική. Και μάλιστα βρίσκονταν σε πολύ πλούσιο τόπο και ευκατάστατοι πάρα πολύ, στο Μαϊάμι της Φλόριντα. Και τότε στην ηλικία αυτή που ήμουν με προσκάλεσαν να πάω για να σπουδάσω και εγώ ετοιμαζόμουν. Όμως με έπιασε ή αγγλική νομοθεσία, διότι έπρεπε να φεύγουν κάθε χρόνο ένα συγκεκριμένο ποσοστό. Επειδή το ποσοστό είχε συμπληρωθεί, δεν μπορούσα να πάω, θα αργούσε πολύ ή σειρά μου. Τότε πλήρωσαν οι δικόι μου πολλά χρήματα για να αγοράσουμε τη θέση. Την αγοράσαμε τη θέση αύτη και είχα έτοιμα στην τσέπη τα εισιτήρια και όλα τα απαραίτητα χαρτιά για να φύγω. Τότε, κατά την "κρείπτονα πρόνοια του Θεού", επισκέφθηκα ένα μοναστήρι, αρκετά πνευματικό, στην πατρίδα μου. Αν και στο σπίτι μας είχαμε ηθικότατη ζωή, για το υψηλότερο θέμα του αγιασμού δεν ξέραμε. Όταν λοιπόν πλησίασα τους μοναχούς και τους ρώτησα για να μου ερμηνεύσουν τον τρόπο της ζωής τους, τόσο με συγκλόνισαν τα λόγια τους και ή καθόλη παρουσία τους. Μετά μου έδειξαν τις εικόνες. «Παιδί μου, μου είπε κάποιος από αυτούς, αυτές τις εικόνες που προσκύνησες, αυτούς που λες αγίους και είναι άγιοι και εμείς τους προσκυνούμε και τους κάνουμε εορτές, αυτοί από τούτο το δρόμο πέρασαν, αυτός ό

δρόμος είναι πού τους ανέβασε εκεί, στον αγιασμό». Λέω: «Κύριε ελέησον! Και σήμερα μπορεί να γίνει τέτοιο πράγμα;» «Κάθε εποχή παιδί μου• και τώρα γίνεται!». Αυτό με συγκλόνισε. Τότε έβγαλα από την τσέπη μου τα διαπιστευτήρια, τα έσκισα, τα πέταξα στον φούρνο και είπα: «Εδώ θα μείνω». «Μα είσαι μικρός!». «Δεν πειράζει, δοκιμάστε με να δείτε πώς θα σας κάνω υπακοή». Κάθισα δέκα χρόνια εκεί Χάριτι Χριστού, χωρίς να υποχωρήσω και ωφελήθηκα πάρα πολύ, έπιασα όλο το νόημα της μοναστικής παραδόσεως. Άλλα δεν αναπαυόμουν, γιατί υπήρχε ό κόσμος και ήθελα να 'ρθω στον Άθωνα για ανώτερη πνευματική ζωή. Άλλα τότε δεν επέτρεπαν ό πόλεμος του '40 και ότi επακολούθησε.

Έτσι, το 1936 πήγα στο Μοναστήρι Σταυροβουνίου στην Κύπρο και το 1947 ήρθα στον Άθωνα. Από τότε μένω εδώ στο Άγιο Όρος. Μέχρι τα 45 μου δεν είχα μιλήσει ποτέ με γυναίκα. Δεν είχα βγει έξω για να κάνω επαφές. Και στον τόπο μου εκεί στην Κύπρο πού ήμουν και στον Άθωνα πού ήρθα. Έζησα πρώτα με τον οσιώτατο γέροντα μου, Ιωσήφ τον Ησυχαστή (1959), δώδεκα χρόνια και μετά σε ηλικία 45 ετών όταν αναγκάστηκα να βρεθώ σε μετόχια μοναστηριών για πρώτη φορά ήρθα σ' επαφή με την οικογένεια. Όταν είδα την οικογένεια σε τέτοια χάλια εγκαταλείψεως ολοκληρωτικής, πόνεσα. Και είπα: «Βρε παιδιά, μήπως άραγε πρέπει και εμείς να συμβάλλουμε σε κάτι, διότι εάν ξεριζωθεί ή οικογένεια πώς θα συνεχιστεί ή κοινωνία;». Η σκέψη μου ήταν καλή, αλλά πάλι λέω πώς θα πλησιάσω την οικογένεια, εφόσον το ένα μέρος είναι ή γυναίκα και εγώ τι σημαίνει γυναίκα δεν ξέρω; Τότε λοιπόν άρχισα την έρευνα από την Άγια Γραφή, την αρχή της δημιουργίας με πάσαν λεπτομέρεια μέχρι την πατερική γραμματεία και το πλήρωμα της θεολογίας της Εκκλησίας. Μετά όταν μιλούσα με πρεσβυτέρους συζύγους και μητέρες με διαβεβαίωναν για τα συμπεράσματα μου. Έτσι κατάλαβα πώς λειτουργεί ή γυναικεία νοοτροπία. Από τότε άρχισα να πλησιάζω την οικογένεια, και να δίδω την έννοια της επιστροφής και της σωτηρίας. Το θέμα της διασπάσεως του ομαλού οικογενειακού βίου σήμερα, ειδικά σήμερα, το προκαλεί ό άνδρας. Επιμένω. Από την έρευνα πού έκανα, σαν είδος διατριβής μπορεί να πει κανείς, ανακάλυψα ότi σε ποσοστό 85% όi άνδρες είναι όi υπεύθυνοι. Η γυναίκα από τη φύση της, παιδί μου, είναι γέννημα και προϊόν αγάπης και επομένως δεν ζει χωρίς αγάπη. Αληθινή αγάπη. Δεν γελιούνται, είναι έξυπνες. Εάν ή αγάπη δεν είναι ειλικρινής, δεν πιστεύουν. Όταν λοιπόν βρει ειλικρινή αγάπη από τον άνδρα της, τότε είναι σε θέση αυτοθυσίας και ηρωισμού. Τότε έρχεται αρμονία στον οικογενειακό βίο. Άλλα υπάρχει και κάτι άλλο μεγαλύτερο απ' αυτό. Η αγάπη εν ονόματι της Χάριτος κάνει τα δύο ένα μετά το γάμο, «ουκέτι εισί δύο, αλλά σαρξ μία» (Ματθ. 19,6). Έτσι επιδρά ή αγάπη ευεργετικά στα παιδιά σε τέτοιο βαθμό ώστε να γεννηθούν με καλό χαρακτήρα.

Λοιπόν, σήμερα αναγκάζομαι να πω και τούτο, κάπως τολμηρό μα με φέρνει ή ανάγκη να το πω, όταν κάθε μέρα ακούω «ή γυναίκα μου είναι έτσι, ή γυναίκα μου είναι τέτοια, οι γυναίκες είναι σατανάδες...». Λέω: «Συγγνώμη, αγαπητέ μου, αυτή τη γυναίκα πού λες δεν την παντρεύτηκες εσύ;». «Ναι». «Καλά, όταν την παντρεύτηκες δεν βρήκες σ' αυτήν όλη την αγάπη, την τρυφερότητα, την ευτυχία;» «Ναι». «Τώρα γιατί άλλαξες; Η ίδια είναι. Και τότε πού παντρεύτηκες και τώρα ή ίδια είναι. Βλέπεις, ότi εσύ φταις;».

Συνάντησα ένα ανδρόγυνο μια φορά μεγάλης ηλικίας, σχεδόν 80 ετών, πού είχαν μεταξύ τους πικρία και ήθελε, αν ήταν δυνατόν, να σκοτώσει ό ένας τον άλλο. Τους λυπήθηκα, κάθισα κοντά τους και άρχισα να ερευνώ και είδα ότi από άγνοια το έπαθαν. Δεν γνώριζαν ούτε το χριστιανισμό ούτε περί ήθους, τίποτα. Όταν κάθισα και τουςμίλησα είδα ότi δέχονταν και ότi τους έλεγα το άκουγαν. Έ!, αφού προσπάθησα συνοπτικά να τους δείξω ότi ό άνθρωπος κατάγεται από τον Θεό και έχει αιωνιότητα και ότi δεν θα μείνουμε για πάντα στον κόσμο αυτό και ότi ή συζυγία δεν διαλύεται εδώ, αλλά θα συνεχιστεί στην αιωνιότητα, συγκινήθηκαν, και τα δέχτηκαν όλα αυτά. Έφυγα και αφού πέρασε λίγος καιρός μου στέλνουνε ένα γράμμα, στο όποιο μου γράψανε: «Γέροντα, είναι σαν να ξαναζούμε τον πρώτο μήνα του γάμου μας». Αυτοί πού ήθελαν να σφαγούν, να σφάξει ό ένας τον άλλο. Βλέπεις τις αποδείξεις;

Θα σας πω για ένα ακόμα χαρακτήρα πραγματικού συζύγου, πού πάρα πολύ δύσκολα τον συναντούμε στις μέρες μας. Εμείς γνωρίσαμε όμως έναν. Κατά πάντα τέλειος χαρακτήρας, χριστιανός, πλήρως κοινωνικός. Άργησε να παντρευτεί, σχεδόν στα τριάντα του, όχι γιατί αποστρεφόταν, αλλά νόμιζε ότι έτσι έπρεπε. Και τότε έκανε την προσευχούλα του με πίστη και βρήκε μια κορούλα και παντρεύτηκε. Ή κορούλα ήταν μικρή, δέκα χρόνια μικρότερη απ' αυτόν. Μόλις την παντρεύτηκε άρχισε αυτή να κάνει αταξίες. Έκανε πώς δεν έβλεπε αυτός, νόμιζε πώς είναι κορούλα του και αυτός πατέρας της. Είχαν όμως επιχειρήσεις μεγάλες στο εξωτερικό και έπρεπε κατ' ανάγκην να πάνε εκεί, έστω και προσωρινά. Την παίρνει λοιπόν και έφυγαν. Όταν πήγαν εκεί αυτή πείσμωνε. Λέει: «Για να με χωρίσει από το περιβάλλον μου το 'κανε. Εγώ θα τον αφήσω». Λοιπόν, τον παρατάει και έφυγε. Έρχεται στην Ελλάδα και πού πάει; Σ' ένα από αυτά τα "καζίνα" και ζούσε ως ελεύθερη γυναίκα επί αμοιβή. Αυτός, από την ημέρα πού έφυγε δεν έπαυε κάθε μέρα να κάνει προσευχή με δάκρυα και να επιμένει, να εκβιάζει τον Θεό: «Πανάγαθε δεν υποχωρώ, δεν θα σ' αφήσω, εσύ μου έδωσες τη γυναίκα μου. «Παρά Κυρίου αρμόζεται ανδρί γυνή». Θέλω τη σύζυγο μου. Εάν πλανήθηκε ή κορούλα πρέπει να χαθεί; Γιατί ήρθες εσύ στη γη; Δεν ήρθες να ανεύρεις το απολωλός, να θεραπεύσεις τον άρρωστο, να αναστήσεις τον νεκρό; Δεν υποχωρώ, δεν θα σ' αφήσω ήσυχο. Θέλω τη γυναίκα μου, να μου τη φέρεις πίσω». Έκλαιε επί δύο χρόνια. Επέδρασε ή προσευχή και τελικά ήρθε στον εαυτό της. «Πω, πω», ομολογούσε, «πρέπει να κάνει ο Θεός άλλη κόλαση, γιατί αυτή είναι για μένα μικρή!». Πιάνει και του γράφει ένα γραματάκι και του λέει: «Δεν τολμώ να σε ονομάσω, δεν έχω θέση. Αν επιστρέψω, με δέχεσαι σαν υπηρέτρια;». Απαντάει αυτός: «Αγάπη μου, γιατί είπες αυτή τη λέξη και με πλήγωσες; Δεν σε έστειλα για διακοπές και περιμένω με λαχτάρα την αγάπη μου να 'ρθει στην αγκαλιά μου;» Πήγε λοιπόν, την περίμενε στο αεροδρόμιο, όπως συνεννοήθηκαν. Όταν βγήκε αυτή έξω και τον είδε έπεσε κάτω και άρχισε να χτυπιέται με κλάματα. Την πήρε στην αγκαλιά του. «Αγάπη μου, γιατί κάνεις έτσι και με πληγώνεις; Σε περίμενα με λαχτάρα. Πάμε στο σπίτι μας, δεν χωρίσαμε ποτέ. Πάντοτε μαζί σου ήμουν».

Και απεδείχθη υστέρα ότι έγινε πιστή σύζυγος αυτή ή κορούλα. Αυτή είναι ή θέση του άνδρα, του συζύγου. Άμα οί σύζυγοι είναι τέτοιοι, δείξε μου ποια γυναίκα είναι κακή;

Να σας ευχαριστήσουμε πολύ γέροντα, και να εύχεστε για όλο τον κόσμο.